

Отримано: 14 березня 2018 р.

Прорецензовано: 16 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: olena.pelekhata@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/2-84-86

Пелехата О. М. Інтерв'ювання як один з методів формування іншомовної комунікативної культури у студентів-полоністів м. Івано-Франківська. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2, березень. С. 84–86.

УДК 070:81'243+81'271

Пелехата Олена Миколаївна,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

ІНТЕРВ'ЮВАННЯ ЯК ОДИН З МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ-ПОЛОНІСТІВ М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

У статті аналізується метод інтерв'ювання, який був застосований студентами-філологами у полікультурному середовищі міста Івано-Франківськ при вивченні польської мови. Головним індикатором у підборі респондентів для дослідження іншомовної комунікативної культури стало володіння ними польською мовою. Проведення «діалогу» культур під загальною темою «Моя мовна біографія» дозволило студентам-полоністам не тільки познайомитися з традиціями, «зустрітися» з діалектом польської мови, але й сприяло формуванню толерантного ставлення до поняття бінарної опозиції «Свій» – «Чужий». Подібний досвід дозволив студентам на практиці зрозуміти необхідність вивчення динаміки адаптації людини до певної мови.

Застосування методу інтерв'ювання дозволило виокремити три вікові (до 25 років, до 70 років та групу 70+) групи респондентів для вивчення проблеми формування іншомовної комунікативної культури. Найбільш актуальним для формування іншомовної комунікативної культури у студентів-полоністів у полікультурному середовищі міста Івано-Франківська є інтерв'ювання респондентів третьої вікової групи 70+. Метод інтерв'ювання дозволяє формувати комунікативні компетенції у студентів молодших курсів.

Ключові слова: полікультурне середовище, вивчення іноземної мови, комунікативна культура, мовна біографія, вікові групи, інтерв'ювання.

Пелехата Елена Николаевна,
Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника, г.Ивано-Франковск

ІНТЕРВ'ЮІРОВАНИЕ КАК ОДИН ИЗ МЕТОДОВ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТОВ-ПОЛОНІСТОВ Г. ІВАНО-ФРАНКОВСКА

В статье анализируется метод интервьюирования, который был применен студентами-филологами в поликультурной среде города Ивано-Франковска при изучении польского языка. Главным индикатором в подборе респондентов для исследования иноязычной коммуникативной культуры стало владение ими польским языком. Проведение «диалога» культур под общей темой «Моя языковая биография» позволило студентам-полонистам не только познакомиться с традициями, «встретиться» с диалектом польского языка, но и способствовало формированию толерантного отношения к понятию бинарной оппозиции «Свой» – «Чужой». Подобный опыт позволил студентам на практике понять необходимость изучения динамики адаптации человека к определенному языку.

Применение метода интервьюирования позволило выделить три возрастных (до 25 лет, до 70 лет и группу 70+) группы респондентов для изучения проблемы формирования иноязычной коммуникативной культуры. Наиболее актуальным для формирования иноязычной коммуникативной культуры у студентов-полонистов в поликультурной среде города Ивано-Франковска есть интервьюирование респондентов третьей возрастной группы 70+. Метод интервьюирования позволяет формировать коммуникативные компетенции у студентов младших курсов.

Ключевые слова: поликультурная среда, изучение иностранного языка, коммуникативная культура, языковая биография, возрастные группы, интервьюирование.

Olena Pelekhata,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk

INTERVIEWING – ONE OF THE FORMATION METHODS OF FOREIGN COMMUNICATIVE CULTURE FOR STUDENTS (DIRECTION POLISH LANGUAGE) OF IVANO-FRANKIVSK

The method of interviewing, applied by students-philologists in the multicultural environment of Ivano-Frankivsk while studying Polish language is analysed in the article. Polish language proficiency is the main indicator in the selection of respondents for research of foreign communicative culture. Realization of «dialogue» of cultures under the general theme «My language biography» allowed the students not only to become acquainted with traditions, to «meet» the dialect of Polish language, but also assisted to the forming of tolerant attitude toward the concept of binary opposition «Own» – «Strange». Such experience allowed the students to understand the necessity of study the dynamics of adaptation of the person to the certain language.

The Implementation of interviewing method allowed to distinguish three age-related groups of respondents (till 25 years old, till 70 years old and 70+) for there searching the problem of forming foreign communicative culture. Interviewing of respondents of the third age-related group a 70+ is most actual for forming of foreign communicative culture for the Polish language students in the multicultural environment of city of Ivano-Frankivsk. Interviewing method allows to form communicative competences for the students of junior courses.

Key words: multicultural environment, study of foreign language, communicative culture, language biography, age-related groups, interviewing.

Постановка проблеми. Сучасний підхід до вивчення проблем мовознавства можна визначити як міждисциплінарний. Соціолінгвістичний підхід у вивченні іноземних мов дозволяє вирішити нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії нашого часу, що призвели до переосмислення цілей та змісту, а також завдань мовної освіти в Україні.

В умовах полікультурного спілкування на території прикордонних областей актуальною стає підготовка майбутніх фахівців до набуття навичок практичного володіння мовою в усній формі. Формування необхідної комунікативної спроможності в сферах не тільки професійного, але й ситуативного спілкування дозволяє не тільки краще вивчити іноземну мову, але й підвищує загальну культуру студента, формує його толерантне ставлення до сприйняття іншомовної культури.

Огляд останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Викладання іноземної мови студентам ставить перед викладачем багато завдань, серед яких, без сумніву, найголовнішими є вибір методів навчання. Існує багато праць з цієї проблематики. Звичайно, слід назвати, у першу чергу, праці з історії дослідження методів навчання іноземних мов (Ф.Аронштейн, К.Ганшина, І.Грузинська, М.Кочерган, В.Раушенбах, І.Рахманов та ін.).

Отож, граматико-перекладні та лексико-перекладні методи вивчення іноземних мов ставили перед собою різні завдання: слід було зробити вибір між вивченням граматики або лексики. Як зазначається в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, навчання будь-якої іноземної мови включає три основні аспекти: соціально-психологічний, педагогічно-методичний та лінгвістичний [4, с. 13].

Знайомство з традиціями та культурою народу, мову якого вивчається, неможливе у наш час без правильно побудованої комунікативної компетентності студента. Хоча кінець минулого століття ознаменувався розумінням правомірності панування комунікативного підходу у вивченні мови на протигагу сьогодишньому «діловому» спілкуванню, міжкультурне спілкування залишається надзвичайно актуальним. Отже, усі можливі методи, які навчають такому міжкультурному спілкуванню повинні бути впроваджені у процес навчання.

Пошук та вмiле використання таких контактів для формування знань про іншомовну культуру, виховання поваги та уваги до «інших» у полікультурному середовищі все ще перебуває у полі зору не тільки етнолінгвістів, але й психологів та соціологів. Власне інтерв'ювання як один з нестандартних методів вивчення іншомовної культури в умовах українсько-польського пограниччя заслуговує на безумовну увагу.

Формування завдання дослідження та матеріал дослідження. Метою нашого дослідження є продемонструвати на матеріалах, зібраних під час проходження практики студентами – філологами другого курсу спеціальності «Польська мова та література» у польськомовному середовищі міста Івано-Франківська доцільність та актуальність використання методу інтерв'ювання. Доказати продуктивність методу інтерв'ювання при вивченні польської мови у полікультурному середовищі. Доказати важливість виокремлення певних вікових та інших груп (поділ респондентів за статеву приналежністю, освітою) респондентів. Матеріалом дослідження є інтерв'ю респондентів, записані на диктофон, під загальною темою – «Мовна біографія польськомовних мешканців м.Івано-Франківська».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз ситуації з польською мовою, сучасний стан та перспективи розвитку польської мови у полікультурному середовищі прикордонного міста Івано-Франківська дозволило звернутися до практики застосування методу інтерв'ювання студентами-філологами Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Головним індикатором у підборі респондентів для дослідження іншомовної комунікативної культури стало володіння ними польською мовою.

З'ясувалося, що численні товариства польської культури у місті (Товариство польської культури ім.Карпінського, «Шишязнь», «Станіслав», «МлодиСтаніславу», Товариство імені Анджея Потоцького, «Родина польська і Європа») мають свої години для прийому та зустрічей у Центрі польської культури та європейського діалогу (директор –Марія Осідач).

Основний матеріал був записаний на диктофон у нашій присутності. Було проведено інтерв'ювання більш ніж з вісімдесятьма респондентами. Був застосований біографічний метод дослідження. Студенти задавали питання у вільному порядку на тему «Моя мовна біографія». Серед таких питань, без сумніву, найголовнішими були: Хто Ви є за національністю? Звідки у Вас знання польської мови? Ви розмовляли польською мовою вдома? Ви вивчили польську мову у школі? На курсах? Які традиції зберігалися у Вашій родині? Ким були Ваші батьки? Хто Ви є за освітою? Де Ви працюєте? Які мови Ви ще знаєте і коли Ви їх вивчили? Якою мовою Ви користуєтесь у повсякденному житті?

Слід зазначити, що дуже часто ми зустрічалися з небажанням респондентів відповідати на такі питання, коли вони бачили, що відповідь, а також їх прізвище та ім'я записуються на диктофон. Люди просто відверталися та йшли, або взагалі не розуміли, для чого потрібно записувати їх біографічні дані. Було дуже багато випадків, коли респонденти дуже ніяковіли через те, що добре не володіють польською мовою. Хоча слід зазначити, що серед тих, хто встидав свого незнання рідної мови, було багато людей середнього віку. Дана група людей вивчала польську мову тільки на курсах.

Розмови з респондентами ми намагалися проводити без ознак вимушеного інтерв'ю, у дружній спосіб. Записи проводилися у різних місцях Івано-Франківська: у Центрі польської культури та європейського діалогу, у кав'ярнях, на лавці у сквері, біля Костелу Христа Царя, вдома у респондента. Дуже часто люди плакали, згадуючи своє Перше Причастя, втрату близьких на війні, або інші страшні моменти історії. Слід говорити про відвертий та проникливий характер зібраного матеріалу.

Проаналізувавши ситуацію з бажанням/небажанням відповідати на питання, а також усі інші об'єктивні чинники, ми чітко виокремили наступні групи респондентів. Перша група – група молодих людей у віці до 25 років, які дуже добре володіють польською мовою, тому що вивчили її у загальноосвітній середній школі №3 з польською мовою навчання. Оскільки молоді люди вивчали польську мову з першого класу, дуже часто їх рівень володіння був кращим від рівня знань наших студентів другого курсу. Потрібно зауважити, що у молодшій школі навчають польської мови дітей тільки вчителі з Республіки Польща. Діти мають по 6-8 годин на тиждень вже від першого класу.

Студенти під час інтерв'ю довідалися багато цікавого з життя молодого покоління, тобто своїх ровесників, тому що усі вони неодноразово були у Польщі, прекрасно знають її культуру та традиції. І хоча не усі молоді люди є з польських родин і послуговувалися польською мовою тільки на уроках у школі, у деяких випадках навіть етнічні поляки не розрізняють, що перед ними є українці. На прикладі першої групи студенти зробили висновок про важливість вивчення мови з наймолодшого віку.

До другої групи ми зарахували респондентів, які погано володіють мовою, тому що вивчили її на курсах, але надзвичайна емоційна складова у спілкуванні з ними була присутня. Респонденти з цієї групи дуже часто не хотіли говорити, не

хотіли відповідати та просто йшли, коли їм задавали питання. Слід зазначити, що чоловіки реагували на цю ситуацію більш прагматично, деякі жартували, що не потребують зайвих двійок, тому що роблять багато помилок. Жінки ж, навпаки, дуже серйозно ставилися до пояснень, чому вони не можуть розказати щось про себе студентам.

Представники цієї вікової групи (ми зарахували людей у віці від 25 років до 70 років) вивчали польську мову тільки на курсах. Багато з них ходять на курси повторно, але жодним чином ці намагання не можуть замінити вивчення польської мови з раннього дитинства у шкільному середовищі. Респонденти багато оповідали про святкування різних традицій, свої поїздки до Польщі, які мають, перш за все, ознаки релігійного туризму. Під час розмов з представниками цієї групи студенти ставали вчителями та навчали старших людей правильним граматичним формам.

Найбільш актуальним для формування іншомовної комунікативної культури у студентів-полоністів у полікультурному середовищі міста Івано-Франківська, звичайно, є інтерв'ювання респондентів третьої вікової групи (70+). З переважною більшістю цих людей зустрічі проводилися у них вдома. Респонденти володіють польською мовою на рівні, якому могли позаздрити студенти. Представники цієї вікової групи закінчували школи та гімназії з польською мовою навчання, вдома говорили виключно польською мовою.

Респонденти демонстрували високий рівень обізнаності з літературою та мистецтвом. Багато розповідали про культурне життя міста у передвоєнні роки, про святкування традицій, про своє життя у Костелі. Пісні, поезії, надзвичайно цікаві історії з минулого, приклади толерантного співжиття у полікультурному місті Станіславів. А ще були показані альбоми зі старими фотографіями, документами. Після таких зустрічей студенти говорили про те, що навіть не уявляли, що жива історія та мова можуть бути такими захоплюючими.

Проведення «діалогу» культур під загальною темою «Моя мовна біографія» дозволило студентам-полоністам не тільки познайомитися з традиціями, «зустрітися» з діалектом польської мови, але й сприяло формуванню толерантного ставлення до поняття бінарної опозиції «Свій»-«Чужий». Оскільки сьогодні звернення до проблем екстралінгвістичного характеру при вивченні мови є необхідною вимогою до науки взагалі, подібний досвід дозволив студентам на практиці зрозуміти необхідність вивчення динаміки адаптації людини до певної мови.

Була досягнута емоційна зацікавленість студентів, є мотиваційне середовище, у якому знайомство та вивчення відбуваються у спосіб найбільш сприятливий, адже контакт з людиною, яка прекрасно володіє польською мовою, розповідає про свої шкільні роки, гімназійні, студії, працю тощо не можуть залишити байдужим. Знайомство з живою історією навичок усного володіння мовою є надзвичайно актуальним для формування іншомовної комунікативної культури.

Представники польських меншин в Івано-Франківську, з якими було записано інтерв'ю, говорили про символічну функцію польської мови, що є об'єднуючим фактором для їхньої спільноти. І хоча більшість респондентів говорило про бажання послуговуватися польською мовою у повсякденному житті, все ж таки соціальні передумови та невпинний історичний рух впливають на зменшення чисельності польської меншини.

Висновки з цього дослідження та перспективи. Метод інтерв'ювання, який був застосований студентами-філологами у полікультурному середовищі міста Івано-Франківськ при вивченні польської мови дозволив студентам-полоністам не тільки познайомитися з традиціями, «зустрітися» з діалектом польської мови, але й сприяв формуванню у них толерантного ставлення до поняття бінарної опозиції «Свій»-«Чужий».

Застосування методу інтерв'ювання дозволило виокремити три вікові (до 25 років, до 70 років та групу 70+) групи респондентів для вивчення проблеми формування іншомовної комунікативної культури. Найбільш актуальним для формування іншомовної комунікативної культури у студентів-полоністів у полікультурному середовищі міста Івано-Франківська є інтерв'ювання респондентів третьої вікової групи (70+). Метод інтерв'ювання дозволяє формувати комунікативні компетенції у студентів молодших курсів.

У перспективі виникає необхідність вивчення об'єктивних та суб'єктивних передумов динаміки адаптації людини у полікультурному середовищі до вивчення та володіння різними мовами, до створення передумов для формування толерантного ставлення до іншомовної культурної дійсності.

Література:

1. Бойко А. І. Конкурентоспроможність освіти як показник її ефективності та якості / А. І. Бойко // Вища освіта України. – 2008. № 3. С. 16–21.
2. Голубовская И. А. Этнические особенности языковых картин мира. Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2002. 293 с.
3. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: [монографія] / Р. О. Гришкова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 424 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Пелехата О.М. Мовні біографії мешканців Івано-Франківська (д.Станіславава). Zeszyt naukowy prac ukrainoznawczych. Gorzów Wielkopolski, 2018. Nr2. S.83-90.
6. Рахманов И.В., Гез Н.И., Зимняя И.А., Фоломкина С.К., Шайкевич А.Я. В 3-х частях. – Под ред. И.В. Рахманова. – М.: Педагогика, 1972. 320 с.